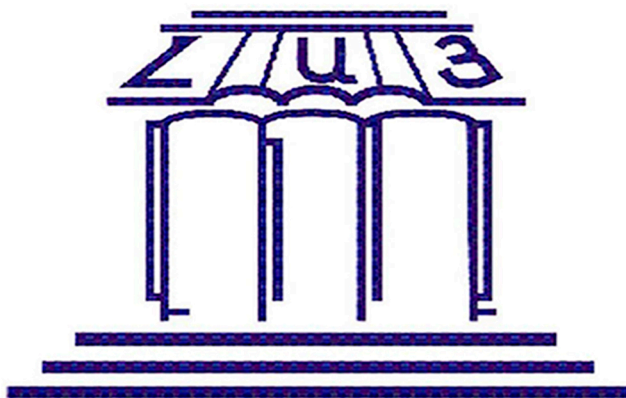

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2971

Հ. Կ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Պրակտիկական բոլոր լեզուներ, միացե՛ք

ԱՏԱԼԻՆ

**ԱՐԼԵԼՔԻ
ԺՈՂՈՎՈՒՐՊՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ**

3K33

Ա-86

„ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ“ ԱՄՍԱԳՐԻ № 3 4-Ի ՀԱՎԵԼՎԱԾ

1 0 JUN 2005

Հ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Պրոֆեսորներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

3K33
6-86

300
2560-US

USULH

20 JUN 2009

ԱՐԵՎԵԼՔԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

„ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ“ ԱՄՍԱԳՐԻ № 3-Ի ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1925

ՏՐԵՍՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Կրառ. № 104 ր. Պատ. № 4349 Տիրաժ 2000

Ընկերներ, թույլ տվեք, ամենից առաջ, վողջունել ձեզ Արևելքի Աշխատավորության Համալսարանի գոյության 4-ամյա տարեդարձի առթիվ: Ինչ ասել կուզեի, վոր յես ձեր Համալսարանին ամենայն հաջողություններ հմ ցանկանում Արևելքի համար կոմունիստական կադրեր պատրաստելու գծովարին գործում:

Հետո, թույլ տվեք ներողություն խնդրել այն բանի համար, վոր յես շատ հազվադեպ հմ լինում ձեզ մոտ, չնայած՝ պարտավոր հմ հաճախ լինելու: Ինչ կարող հմ անել, — աշխատանքներով չափից դուրս ծանրաբեռնված լինելու պատճառով հնարավորություն չկա ավելի հաճախ այցելելու ձեզ:

Իսկ այժմ անցնենք այն հարցին, թե քաղաքական ինչ անելիքներ ունի Արևելքի Աշխատավորության Համալսարանը:

Ցեթե վերլուծության յենթարկենք Արևելքի Աշխատավորության Համալսարանի կազմը, մի տեսակ յերկվություն ե ներկայացնում: Այդ համալսարանն իր շուրջն ե համախմբել արևելքի վոչ պակաս քան 50 ազգությունների ու աշխարհագրական խմբակցությունների ներկայացուցիչներ: Համալսարանի ունկընդիրները, նրանք բոլորը — Արևելքի դավաճներ են: Սակայն այդ վորոշումը դեռևս վորևե պարզ ու կատարյալ բան չի ասում: Բանն այն ե, վոր Համալսարանի ունկնդիրների շրջանում յերկու հիմնական խմբակ կա, վորոնք զարգացման տարբեր պայմանների յերկու շարք քեն ներկայացնում: Առաջին խմբակը, — այդ այնպիսի մարդիկ քեն, վորոնք մեզ մոտ են յեկել Խորհրդային Արևելքից, այն յերկրներից, վորտեղ այլևս բուրժուազիայի իշխանություն չկա, վորտեղ իմպերիալիստական լուծը տապալված ե և իշխանության գլուխն են անցել բանվորները: Ունկնդիրների յերկրորդ խումբը — այդ այն մարդիկ են, վորոնք մեզ մոտ են յեկել գաղութային և կախյալ (зависимый) յերկրներից, այն յերկրներից, վորտեղ դեռևս կապիտալիզմն ե թագավորում, վորտեղ իմպերիալիզմի լուծը դեռևս պահպանում ե իր ամբողջ ուժը, և վորտեղ դեռևս հարկավոր ե անկախություն նվաճել՝ դուրս վոնգելով իմպերիալիստներին:

Այսպիսով, մենք տեսնում ենք, վոր մեր առաջ յերկու Արևելք կա, վորոնք ապրում են տարբեր կյանքով և տարբեր պայմաններում զարգանում:

Ինչ ասել կուզեմ, վոր ունենդիրներն կազմի այդ յերկուքն բնույթը չի կարող իր կնիքը չդնել Արևելքի Աշխատավորութեան Համալսարանի աշխատանքների վրա: Սրանով և հենց բացատրվում այն հանգամանքը, վոր այդ Համալսարանը մի վտարով կանգնած է խորհրդային, իսկ մյուս վտարով՝ գաղութների և կախյալ յերկրների հողի վրա:

Այստեղից է բխում և այն հանգամանքը, վոր Համալսարանի գործունեությունը յերկու զծով է ընթանում. մի գիծը նպատակ ունի այնպիսի կադրեր պատրաստելու, վորոնք կարողանան բավարարել Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների կարիքները, մյուս գիծը նպատակ ունի այնպիսի կադրեր պատրաստելու, վորոնք կարողանան բավարարել Արևելքի գաղութային և կախյալ յերկրների աշխատավոր մասնանների հեղափոխական պահանջները:

Այստեղից էլ Արևելքի Աշխատավորութեան Համալսարանի առաջ ծառացած յերկու տեսակի խնդիրներ են բխում:

Քննության առնենք և Արևելքի Աշխատավորութեան Կոմունիստական Համալսարանի այդ խնդիրներն առանձին-առանձին:

ԱԱԿՀ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՍԲ

Վորոնք են այդ յերկրների, այդ հանրապետությունների բնորոշ հատկությունները, ի տարբերումն գաղութային և կախյալ յերկրներից:

Նախ՝ այն, վոր այդ հանրապետությունները ազատ են իմպերիալիստական ճնշումից:

Յերկրորդ՝ այն, վոր նրանք, վորպես ազգություններ, զարգանում ու համախմբվում են վոչ թե բուրժուական կարգերի, այլ խորհրդային իշխանության պաշտպանության ներքո: Այսանորինակ մի փաստ է պատմության մեջ, սակայն այնուամենայնիվ փաստ է:

Յերրորդ՝ այն, վոր վորչափով նրանք արդյունաբերական տեսակետից քիչ են զարգացած, նրանք իրենց զարգացման ընթացքում կարող են հենվել խորհրդային Միության արդյունաբերական պրոլետարիատի աջակցության վրա:

Չորրորդ՝ այն, վոր այդ հանրապետությունները, ազատ

լինելով գաղութային հարստահարումից, գտնվելով պրոլետարիատի գերատառուրայի պաշտպանության ներքո և անդամ լինելով խորհրդային Միության, կարող են և պետք է հաղորդակից լինեն մեր յերկրի սոցիալիստական շինարարությանը:

Հիմնական խնդիրն այն է, վոր այդ հանրապետությունների բանվորներին ու գյուղացիներին մեր յերկրի սոցիալիզմի շինարարությանը հաղորդակից անելու գործը հեշտացնենք և այդ հանրապետությունների գոյության առանձնահատուկ պայմանների համաձայն այնպիսի նախադրյալներ ստեղծենք ու զարգացնենք, վորոնք կարողանան առաջ մղել ու արագացնել հաղորդակից լինելու գործը:

Այստեղից խորհրդային Արևելքի ակտիվ աշխատավորների առաջ ծառացած հետևյալ հերթական խնդիրներն են բխում.

1. Արևելքի խորհրդային հանրապետություններում ստեղծել արդյունաբերական ոջախներ, վորպես բազաներ՝ գյուղացիներին բանվոր դասակարգի շուրջը համախմբելու համար: Դուք գիտեք, վոր այդ գործին արդեն ձեռնարկված է և նա առաջ է ընթանալու խորհրդային Միության տնտեսական աճման հետ զուգընթաց: Այն հանգամանքը, վոր Արևելքի խորհրդային հանրապետություններում զանազան տեսակի հում նյութեր կան, յերաշխիք է այն բանի, վոր ժամանակով այդ գործն իր վախճանին կը հասցնենք:

2. Զարգացնել գյուղատնտեսությունը և, ամենից առաջ, վոռագման ցանցը: Դուք գիտեք, վոր այդ գործն ևս առաջ է ընթանում, համեմայն դեպք, Անդրկովկասում և Թուրքեստանում:

3. Բարձրացնել և առաջ մղել գյուղացիների ու տնայնագործների լայն մասսաների կոոպերացման գործը, վորպես Արևելքի խորհրդային հանրապետությունները խորհրդային տնտեսական շինարարության սխեմայի մեջ մտցնելու ամենաճշմարիտ ճանապարհը:

4. Խորհուրդները մոտեցնել մասսաներին, նրանց, ըստ իրենց կազմի, ազգային դարձնել և, այդպիսով հիմք դնել աշխատավոր մասսաներին մոտ ու հասկանալի ազգային-խորհրդային պետականությանը:

5. Զարգացնել ազգային կուլտուրան տեղում մայրենի լեզվով, ինչպես հանրակրթական, այնպես և արհեստակցական տեխնիքական բնույթ կրող դասընթացների ու դպրոցների լայն ցանց տարածել՝ տեղական մարդկանցից խորհրդային-կու-

սակցական և արհեստակցական-տնտեսական կազմեր պատրաստելու համար:

Կատարել այն խնդիրները-այդ հենց նշանակում և Արեւիկայի խորհրդային հանրապետություններում սոցիալիստական շինարարության գործը հեշտացնել:

Ստեղծ են խորհրդային Արեւիկայի որինակելի հանրապետություններին մասին: Սակայն ի՞նչ և որինակելի հանրապետությունը: Որինակելի հանրապետությունը այն հանրապետությունն է, վորը բոլոր այս խնդիրներն ազնվությամբ ու բարեխղճությամբ կատարում է, զբաղվում իսկ հարեան գաղութային և կախյալ յերկրների բանվորների ու գյուղացիների շրջանում ազատագրական շարժման ձգտում ստեղծելով:

Յեւ վերեւում խոսեցի խորհուրդները ազգությունների աշխատավոր մասսաներին մոտեցնելու մասին,— խորհուրդները ազգայնացման մասին: Սակայն ի՞նչ և այդ նշանակում և ի՞նչպիսի և նա գործնականում արտահայտվում: Յեւ կարծում եմ, վոր մասսաներին այդ ձևով մոտենալու նմուշ կարելի է համարել Թուրքեստանում վերջերս ավարտված ազգային անջատումը: Բուրժուական մամուլն այդ անջատումը նկատում է վորպես «բայրեղեկական խորամանկություն»: Մինչդեռ, պարզ է, վոր այստեղ վոչ թե «խորամանկություն» է յեղել, այլ այն, վոր Թուրքեստանի և Ուզբեկստանի ժողովրդական մասսաները խորապես ձգտել են ունենալու իշխանության իրենց սեփական որդաները՝ իրենց մոտ ու հասկանալի: Նախահեղափոխական շրջանում այդ յերկու յերկրները կտոր-կտոր էլին արված զանազան իշխանությունների և պետությունների միջև, գործունեություն հարմար վայր ներկայացնելով «իշխանություն ունեցողների» շահագործական գիտավորությունների համար: Այժմ հասել է մոմենտը, յերբ հնարավորություն է ստեղծվել այդ բաժան-բաժան կտորները միացնել և կազմել անկախ պետություններ՝ Ուզբեկստանի և Թուրքեստանի աշխատավոր մասսաներին իրար մոտեցնելու և իշխանության որդաներին շաղկապելու համար:

Թուրքեստանի անջատումն, ամենից առաջ, այդ յերկրների կտոր-կտոր յեղած մասերի միացումն ու անկախ պետություններ ստեղծելն է: Յեթե այդ պետությունները հետագայում ցանկություն են հայտնել խորհրդային Միության մեջ մտնել վորպես նրա իրավահավասար անդամներ, ապա այդ վկայում է մի-

այն այն, վոր բայրեղեկները գտել են Արեւիկայի ժողովրդական մասսաների խորագույն ձգտումների բանալին, իսկ խորհրդային Միությունն էլ տարբեր ազգությունների պատկանող աշխատավոր մասսաների միակ ինքնակամ միավորումն է ամբողջ աշխարհում: Լեհաստանը միացնելու համար բուրժուական ստիպված է յեղել մի շարք պատերազմներ մղել: Իսկ Թուրքեստանն ու Ուզբեկստանը միացնելու համար հարկավորվել է միայն, վոր կոմունիստները մի քանի ամիս պարզաբանիչ պրոպագանդ մղեն:

Ահա թե ինչպես պիտի մոտեցնել կառավարչության որդաները, տվյալ դեպքում՝ խորհուրդները տարբեր ազգությունների պատկանող աշխատավորության լայն մասսաներին:

Ահա թե վորտեղ և ապացույցն այն բանի, վոր բայրեղեկական ազգային քաղաքականությունը միակ ճշմարիտ քաղաքականությունն է:

Հետո, յես խոսեցի Արեւիկայի խորհրդային հանրապետություններում ազգային կուլտուրան բարձրացնելու մասին: Սակայն ի՞նչ բան է ազգային կուլտուրան: Ի՞նչպես հաշտեցնել այդ կուլտուրան պրոլետարական կուլտուրայի հետ: Միթե՞ դեռևս պատերազմից առաջ Լենինը չի ասել, վոր յերկու կուլտուրա կա, — բուրժուական և սոցիալիստական, վոր ազգային կուլտուրայի լոգունգը բուրժուական ղեկավարի լոգունգն է, այն բուրժուական ղեկավար, վորն աշխատում է աշխատավորության գիտակցությունը թունավորել նացիոնալիզմի թույնով: Ի՞նչպես հաշտեցնել ազգային կուլտուրայի շինարարությունը, մայրենի լեզվով դպրոցների ու դասընթացների զարգացումը և տեղական մարդկանցից կադրեր մշակելը սոցիալիզմի շինարարության, պրոլետարական կուլտուրայի շինարարության հետ: Չկա այստեղ արդյոք անանցանելի ներհակություն: Ի հարկե, չկա: Մենք ստեղծում ենք պրոլետարական կուլտուրա: Այդ միանգամայն ճիշտ է: Սակայն ճիշտ է և այն, վոր պրոլետարական կուլտուրան, իր բովանդակությամբ սոցիալիստական լինելով հանդերձ, սոցիալիստական շինարարության ասպարեզ մղված տարբեր ժողովուրդների մոտ, արտահայտության տարբեր ձևեր ու տարբեր յեղանակներ է ընդունում, նայած լեզվի, կենցաղի և այլ հատկանիշների տարբերությանը: Իր բովանդակությամբ պրոլետարական, իսկ ձևով՝ ազգային, — այդ է այն համամարդկային կուլտուրան, դեպի վորն ընթանում է սոցիալիզմը: Պրոլետա-

բական կուլտուրան չի վերացնում ազգային կուլտուրան, այլ բովանդակություն է տալիս նրան: Յեւ, ընդհակառակը, ազգային կուլտուրան չի ժխտում պրոլետարական կուլտուրան, այձն է տալիս նրան:

Ազգային կուլտուրայի լոգոնգը բուրժուական լոգոնգ էր, քանի դեռ իշխանություն գլուխ էր անցել բուրժուական, իսկ ազգությունների միացումը տեղի չէր ունենում բուրժուական կարգերի պաշտպանության ներքո: Ազգային կուլտուրայի լոգոնգը պրոլետարական լոգոնգ դարձավ, յերբ իշխանություն գլուխ անցավ պրոլետարիատը, իսկ ազգությունների միացումը սկսեց տեղի ունենալ Սորհրդային իշխանության պաշտպանության ներքո: Ով չի ըմբռնել յերկու տարբեր հանգամանքների սկզբունքային այս տարբերությունը, նա յերբեք չի ըմբռնի վոչ լենինիզմը, վոչ ել ազգային հարցի եյությունը լենինիզմի տեսակետից:

Սոսուտ են (որինակ՝ Կուլցկին) այն մասին, վոր սոցիալիզմի դարաշրջանում, յերբ բոլոր մնացած լեզուները կը մեռնեն, միասնական համամարդկային լեզու կստեղծվի: Յես քիչ եմ հավատում միասնական համայնապարփակ լեզվի այդ թեորիային: Փորձառությունը, համենայն դեպս, վոչ թե նման թեորիայի ոգտին է խոսում, այլ՝ նրա դեմ: Մինչև այժմ այնպես է յեղել, վոր սոցիալիստական հեղափոխությունը վոչ թե պակասեցրել՝ այլ ավելացրել է լեզուների թիվը, վորովհետև նա, թափահարելով մարդկության ամենատորին խավերը և քաղաքական ուղմարեմ հանելով նրանց, արթնացնում է նոր կյանքի յե կոչում առաջներում անհայտ կամ սակավ հայտնի մի շարք նոր ազգություններ: Ո՞վ կարող էր կարծել, վոր հին ցարական Ռուսաստանում վոչ պակաս քան 50 ազգություն ու աշխարհագրական խմբակցություն է յեղել: Սակայն, Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, վիշերով հին շղթաները և լույս աշխարհ հանելով մի ամբողջ շարք մոռացության մատնված ժողովուրդներ ու ազգությունների, նրանց նոր կյանք ու նոր զարգացում տվեց: Ներկայումս խոսում են Հնդկաստանի մասին, վորպես մի միացյալ ամբողջի մասին: Սակայն ամեն կասկածից դուրս է, վոր Հնդկաստանում հեղափոխական ցնցումներ ծագելու դեպքում լույս աշխարհ կգան իրենց հատուկ լեզուն ու իրենց հատուկ կուլտուրան ունեցող առաջներում անհայտ յեղած տասնյակ ազգություններ: Յեւ յեթե գործը վերաբերում է տարբեր ազգություններ

րին պրոլետարական կուլտուրային հաղորդակից անել, ապա ամեն կասկածից դուրս է, վոր հաղորդակից անելու այդ պրոցեսը տեղի յե ունենալու այդ ազգությունների լեզվին ու կենցաղին համապատասխանող ձևերով:

Վերջերս յես բուրյաթ ընկերներից մի նամակ ստացա, վորի մեջ նրանք խնդրել էյին պարզաբանել համամարդկային ու ազգային կուլտուրաների փոխհարաբերությունների լուրջ ու դժվարին հարցերը: Ահա նամակը.

«Թախանձագին խնդրում ենք պարզաբանել հետևյալ, մեզ համար չափազանց լուրջ ու դժվարին հարցերը: Կոմունիստական կուսակցության վերջնական նպատակը — միասնական համամարդկային կուլտուրան է: Ի՞նչպես է հասկացվում մեր առանձին ինքնավար հանրապետությունների սահմաններում զարգացող ազգային կուլտուրաների միջոցով դեպի միասնական համամարդկային կուլտուրա տեղի ունենալիք անցումը: Ի՞նչպես պիտի կատարվի առանձին ազգային կուլտուրաների առանձնահատկությունների (լեզու և այլն) ասսիմիլիացիան»:

Յես կարծում եմ, վոր վերելում ասածս կարող էր պատասխան ծառայել բուրյաթ ընկերներին հուզող հարցին:

Բուրյաթ ընկերները առանձին ազգությունների ասսիմիլիացիայի հարց են հարուցում համամարդկային պրոլետարական կուլտուրա ստեղծելու ընթացքում: Կասկածից դուրս է, վոր մի քանի ազգություններ կարող են յենթարկվել և, թերևս, անշուշտ կենթարկվեն ասսիմիլիացիայի պրոցեսին: Այդպիսի պրոցեսներ յեղել են և առաջներում: Սակայն բանն այն է, վոր մի քանի ազգությունների ասսիմիլիացիայի յենթարկվելու պրոցեսը վոչ թե բացասում, այլ յենթադրում է մի ամբողջ շարք դրեղ ազգությունների ուժեղացման և զարգացման ներհակ պրոցեսը, վորովհետև ասսիմիլիացիայի յենթարկվելու մասնակի պրոցեսը հետևանք է ազգությունների զարգացման ընդհանուր պրոցեսի: Հենց այս պատճառով մի քանի առանձին ազգությունների հնարավոր ասսիմիլիացիան վոչ թե թուլացնում, այլ հաստատում է միանգամայն ճիշտ դրությունը, վոր պրոլետարական համամարդկային կուլտուրան, վոչ թե բացասում, այլ յենթադրում է ու սնում ազգային կուլտուրա, ճիշտ այնպես, ինչպես ազգային կուլտուրան վոչ թե վերացնում, այլ լրացնում ու հարստացնում է համամարդկային պրոլետարական կուլտուրան:

Ընդհանուր առմամբ սրանք են Արևելքի ակտիվ աշխատավորների առաջ ծառացած հերթական խնդիրները:

Սրանք են այդ խնդիրների բնույթն ու բովանդակությունը:

Անհրաժեշտ է ուժեղացրած տնտեսական շինարարության և գյուղացիության արվելիք նոր զինուորների վերահաս շրջանն ոգտագործել այն բանի համար, վորպեսզի առաջ մղենք այդ խնդիրների իրագործումը և այդպիսով դյուրացնենք Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների, այդ գերազանցորեն գյուղացիական յերկրների խորհրդային Միության սոցիալիզմի շինարարությանը հաղորդակից անելու գործը:

Ասում են, թե գյուղացիության նկատմամբ կուսակցության նոր քաղաքականությունը, մի շարք նոր զինուորներ անելով (կարճատև վաթճակալություն, վարձու աշխատանքի թույլատրում), իր մեջ նահանջի վորոշ տարրեր է պարունակում: Ճիշտ է այս արդյոք: Այո, ճիշտ է: Սակայն, այդ նահանջի այնպիսի տարրեր են, վոր մենք թույլ ենք տալիս մեզ անելու ուշժերի հսկայական գերակշռությունը կուսակցության և խորհրդային իշխանության կողմը պահելով հանդերձ:

Կայուն վալյուտա, զարգացող արդյունաբերություն, զարգացող տրանսպորտ, ամրապնդված վարկային սխեմա, վորի ոգնությունը, արտոնյալ վարկի միջոցով, առանց փոքրիկ ցնցումի կարելի յե քայքայել կամ բարձր աստիճանի հասցնել ազգաբնակչության վոր խափն ուղես, — այս բոլորը պահեստի այնպիսի ուժեր են պրոլետարական դիկտատուրայի ձեռքում, վորոնց հիման վրա ճակատի մի մարտավայրում կատարված նահանջի վորոշ տարրերը կարող են միայն դյուրացնել ամբողջ ճակատով հարձակման անցնելու համար տեղի ունեցող պատրաստությունը: Հենց այս պատճառով կուսակցության կողմից գյուղացիության արված մի քանի նոր զինուորները սովյալ մոմենտում վոշ թե պիտի դժվարացնեն, այլ դյուրացնեն գյուղացիությանը սոցիալիստական շինարարության հաղորդակից անելու գործը:

Ի՞նչ նշանակություն կարող է ունենալ այս հանգամանքն: Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների համար, նա կարող է ունենալ միայն այն նշանակությունը, վոր նա՝ այդ հանրապետությունների ակտիվ աշխատավորների ձեռքը նոր գնք է տալիս, վորը հեշտացնում ու արագացնում է այդ յերկրների

և խորհրդային տնտեսական զարգացման ընդհանուր սխեմայի մերձեցման գործը:

Այս է կուսակցության՝ դյուրում բռնած քաղաքականության և խորհրդային Արևելքի ակտիվ աշխատավորների առաջ ծառացած հերթական խնդիրների միջև յեղած կապը:

Սրա հետևանքով Արևելքի ժողովուրդների Համալսարանի անելիքը Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների նկատմամբ այն պետք է լինի, վոր այդ հանրապետությունների համար կադրեր դաստիարակի այնպիսի ուղղությամբ, վորն ապահովեր վերոհիշյալ հերթական խնդիրների իրագործումը:

Արևելքի ժողովուրդների Համալսարանը չի կարող կյանքից կտրվել: Նա չէ և չի յե կարող կյանքից դուրս հիմնարկություն լինել: Նա պետք է իր գոյության բոլոր արմատներով կապված լինի ռեալ կյանքին: Այս նկատառումով նա չի կարող հեռու պահել իրեն Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների առաջ ծառացած հերթական խնդիրներից: Ահա թե ինչու Արևելքի ժողովուրդների Համալսարանի անելիքն այն պիտի լինի, վոր հաշվի առնի այդ հանրապետությունների հերթական խնդիրները, նրա համար համապատասխան կադրեր դաստիարակելու միջոցին:

Անհրաժեշտ է ի նկատի ունենալ, վոր խորհրդային Արևելքի ակտիվ աշխատավորների գործնականի ասպարիզում յերկու շեղում կա, վորոնց դեմ պայքարելը՝ այս Համալսարանի պատերի ներսում անհրաժեշտ է այն բանի համար, վորպեսզի կարելի լինի խորհրդային Արևելքի համար իսկական կադրեր և իսկական հեղափոխականներ դաստիարակել:

Առաջին շեղումը պարզացումն է, այն խնդիրների պարզացումը, վորոնց մասին յես վերևում խոսեցի, տնտեսական շինարարության նմուշները մեքենայորեն փոխադրելու գործը, վորոնք միանգամայն հասկանալի և կիրառելի յեն խորհրդային Միության կենտրոնում, բայց ամենևին չեն սազում այսպես կոչված ծայրամասերի զարգացման պայմաններին:

Այն ընկերները, վորոնք թույլ են տալիս իրենց այսպիսի շեղում անել, չեն հասկանում յերկու բան: Նրանք չեն հասկանում, վոր կենտրոնի ու «ծայրամասերի» պայմանները միևնույնը չեն և հեռու յեն իրար նման լինելուց: Նրանք, բացի դրանից, չեն հասկանում, վոր Արևելքի խորհրդային հանրապետություններն իրենք միատեսակ չեն, վոր նրանցից մի քանիսները,

ինչպես որինակ, Վրաստանն ու Հայաստանը կանգնած են ազգային ձևակերպման բարձր աստիճանի վրա, իսկ մի քանիսները, ինչպես Չեչնյան և Գաբարդյան կանգնած են ազգային ձևակերպման ծանր աստիճանի վրա, իսկ մի քանիսներն ել, ինչպես որինակ Ղըրղզստանը, միջին տեղն են բռնում այս յերկու ծայրահեղությունների միջև:

Այդ ընկերները չեն հասկանում, վոր առանց տեղական պայմաններին հարմարվելու, առանց ամեն մի յերկրի բոլոր և ամեն տեսակի առանձնահատկությունները խնամքով հաշվի առնելու, չի կարելի վորեն լուրջ բան կառուցել: Այդ շեղման հետևանքը լինում է այն, վոր նրանք կտրվում են մասսաներից, այլասերվում և ձախ ֆրակցիոներ դառնում:

Արևելքի ժողովուրդները Համալսարանի անելիքը պիտի լինի, վոր այդ պարզացման դեմ անհաշտ պայքար մղելու վոգով կազբեր դաստիարակի:

Յերկրորդ շեղումը, ընդհակառակը, տեղական առանձնահատկությունները չափազանցներն են, այն ընդհանուր ուզվածությունը յերևույթը մոռացության տալը, վորը Արևելքի խորհրդային հանրապետությունները կապում են խորհրդային Միության արդյունաբերական շրջանների հետ, սոցիալիստական խնդիրները լուծելու տալը և նեղ ու սահմանափակ նայելոնալիզմի խնդիրներին հարմարվելը:

Այն ընկերները, վորոնք թույլ են տալիս իրենց այդպիսի շեղում անել, շատ քիչ են հոգ տանում իրենց յերկրի ներքին շինարարության մասին, նրանք գերադասում են այդ զարգացումը թողնել իրերի բնական ընթացքին: Նրանց համար գլխավորը ներքին շինարարությունը չէ, այլ «արտաքին» քաղաքականությունը, իրենց հանրապետության սահմանների ընդլայնումը, շրջապատող հանրապետությունների դեմ տրանշալը, հանգիստներից ավելորդ կտոր գավթելը և այդպիսով իրենց յերկրի բուրժուական նայելոնալիստներին դուր գալու ցանկությունը:

Այդ շեղման հետևանքը լինում է այն, վոր սոցիալիզմից կտրվում են, վատասերվում և դառնում սովորական բուրժուական նայելոնալիստներ:

Արևելքի ժողովուրդների Համալսարանի անելիքը պիտի լինի այն, վոր այդ ծածուկ նայելոնալիզմի դեմ անհաշտ պայքար մղելու վոգով կազբեր դաստիարակի:

Մրանք են Արևելքի ժողովուրդների Համալսարանի անե-

լիքները՝ Արևելքի խորհրդային հանրապետությունների նկատմամբ:

ԱԱԿՀ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿԱԽՅԱԼ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՍԲ

Անցնենք յերկրորդ հարցին, այն հարցին, թե ինչ անելիքներ ունի ԱԱԿՀ Արևելքի գաղութային և կախյալ յերկրների նկատմամբ:

Վորոնք են այդ յերկրների գոյության ու զարգացման բնորոշ առանձնահատկությունները, ի տարբերումն Արևելքի խորհրդային հանրապետություններից:

Առաջին՝ այն, վոր բոլոր այդ յերկրները ապրում ու զարգանում են իմպերիալիզմի ճնշման տակ:

Յերկրորդ՝ այն, վոր կրկնակի ճնշումը, ներքին ճնշումը (սեփական բուրժուազիայի) և արտաքին ճնշումը (դուր իմպերիալիստական բուրժուազիայի), այդ յերկրներում սրում ու խորացնում է հեղափոխական ճգնաժամը:

Յերրորդ՝ այն, վոր այդ յերկրներից մի քանիսում, որինակ՝ Հնդկաստանում կապիտալիզմն աճում է ուժեղ թափով, առաջ բերելով և ձեկերակելով տեղական պրոլետարների բավական մեծաքանակ մի դասակարգ:

Չորրորդ՝ այն, վոր հեղափոխական շարժման աճման հետ միասին, այդ յերկրների ազգային բուրժուազիան պառակտվում է յերկու մասի՝ հեղափոխական (մանր բուրժուազիա) և համաձայնողական (խոշոր բուրժուազիա), վորոնցից առաջինը շարունակում է հեղափոխական պայքարը, իսկ յերկրորդը բլոկ է կազմում իմպերիալիզմի հետ:

Հինգերորդ՝ այն, վոր իմպերիալիստական բլոկի կողքին այդ յերկրներում կազմվում է մի այլ բլոկ, բանվորների և հեղափոխական մանր բուրժուազիայի բլոկը, հակաիմպերիալիստական մի բլոկ, վոր հետապնդում է իմպերիալիզմից լիովին ազատագրվելու նպատակներ:

Վեցերորդ՝ այն, վոր այդպիսի յերկրներում, պրոլետարիատի հեղեմոնիայի և ժողովրդական մասսաները համաձայնողական ազգային բուրժուազիայի ազդեցության տակից ազատելու հարցն որեցոր ավելի կենսական բնույթ է ընդունում:

Յոթերորդ՝ այն, վոր այդ հանգամանքը նկատելի չափերով դյուրացնում է այդպիսի յերկրների ազատագրական ազգային

շարժման և արեւմուտքի առաջավոր յերկրների պրոլետարական շարժման շողկապման գործը:

Մրանից յերեք հետեւությունն է բղխում.

1. Առանց հաղթական հեղափոխութեան, հնարավոր չէ գաղութային և կախյալ յերկրներն իմպերիալիզմից ազատագրել. ձրի անկախությունն չես ստանա:

2. Հեղափոխությունն առաջ շարժելը և կապիտալիստականորեն զարգացած գաղութների ու կախյալ յերկրների լիակատար անկախությունն նվաճելն անկարելի յե՝ առանց համաձայնողական ազգային բուրժուազիային մեկուսացնելու, առանց մանր բուրժուական հեղափոխական մասսաներին այդ բուրժուազիայի ազդեցութեան տակից հանելու, առանց պրոլետարիատի հեզեմոնիա ստեղծելու, առանց բանվոր դասակարգի առաջավոր տարրերին ինքնուրույն կոմունիստական կուսակցութեան մեջ կազմակերպելու:

3. Գաղութային և կախյալ յերկրներում, յերկարատեւ ու հաստատուն հաղթանակ տանել անկարելի յե՝ առանց այդ յերկրների ազատագրական շարժման և արեւմուտքի առաջավոր յերկրների պրոլետարական շարժման ռեալ շողկապման:

Գաղութային և կախյալ յերկրների կոմունիստների հիմնական անելիքն այն պիտի լինի, վոր նրանք իրենց հեղափոխական աշխատանքների ընթացքում յեւակեալ ունենան այս հետեւությունները:

Այս հանգամանքների հետեւանքով ինչ հերթական անելիքներ ունի գաղութների և կախյալ յերկրների հեղափոխական շարժումը:

Գաղութների և կախյալ յերկրների յուրահատկությունը տվյալ մոմենտում այն է, վոր այլեւ բնութեան մեջ միացյալ և համայնապարփակ Արեւելք չկա: Առաջներում գաղութային Արեւելքը պատկերացնում էին ինչպես մի տեսակ միացյալ և միորինակ յերկիր: Այժմ այդ պատկերացումն արդեն իրականութեանը չի համապատասխանում: Մենք ներկայումս ունենք, համեմայն դեպս, յերեք կատեգորիայի գաղութային և կախյալ յերկրներ:

Առաջին՝ Մարոկկոյի պես յերկրները, վորոնք չունեն կամ համարյա թե չունեն իրենց պրոլետարիատը և արդյունաբերական տեսակետից միանգամայն հետամնաց են:

Յերկրորդ՝ Զինաստանի և Յեգիպտոսի պես յերկրները,

վորոնք արդյունաբերական տեսակետից քիչ են զարգացած և համեմատաբար փոքրականակ պրոլետարիատ ունեն:

Յերրորդ՝ Հնդկաստանի պես յերկրները, վորոնք կապիտալիստականորեն քիչ թե շատ զարգացած են և ունեն քիչ թե շատ բաղաժառանգ ազգային պրոլետարիատ:

Պարզ է, վոր վոչ մի հնարավորություն չկա բոլոր այս յերկրները մի տախտակի վրա դնելու:

Այնպիսի յերկրների համար, ինչպես Մարոկկոն է, վորտեղ ազգային բուրժուազիան դեռ չունի հեղափոխական և համաձայնողական կուսակցութեանների պառակտվելու, կոմունիստական տարրերի անելիքը պիտի լինի այն, վոր ձեռք առնեն բոլոր միջոցներն իմպերիալիզմի դեմ միացյալ ազգային ճակատ ստեղծելու համար:

Այդպիսի յերկրներում կոմունիստական տարրերին զատելը և նրանցից միասնական կուսակցութեան ստեղծելը կարող ետեղի ունենալ միայն իմպերիալիզմի դեմ պայքար մղելու ընթացքում, հատկապես իմպերիալիզմի դեմ հաղթական հեղափոխական պատերազմ մղելուց հետո:

Այնպիսի յերկրներում, ինչպես Յեգիպտոսն ու Զինաստանն են, վորտեղ ազգային բուրժուազիան արդեն պառակտվել է հեղափոխական և համաձայնողական կուսակցութեանների, սակայն վորտեղ բուրժուազիայի համաձայնողական մասը դեռ չի կարող զոդվել իմպերիալիզմի հետ, կոմունիստներն արդեն չեն կարող իննց նպատակ դնել իմպերիալիզմի դեմ միացյալ ազգային ճակատ կազմելու:

Այդպիսի յերկրներում կոմունիստները պետք է միացյալ ազգային ճակատ կազմելու քաղաքականութեանից անցնեն բանվորների ու մանր բուրժուազիայի հեղափոխական բլոկ կազմելու քաղաքականութեանը: Այդպիսի յերկրներում այդ բլոկը կարող է ընդգրկել միացյալ կուսակցութեան՝ բանվորագյուղացիական կուսակցութեան ձև, ինչպես «Գոմինդան» կուսակցութեանն է. այն պայմանով սակայն, վոր այդ յուրահատուկ կուսակցութեանն իրականում յերկու ուժերի, կոմունիստական կուսակցութեան և հեղափոխական մանր բուրժուազիայի կուսակցութեան բլոկ ներկայացնի: Մերկացնել ազգային բուրժուազիայի թերատութեանն (половинчатость) ու անհետեւողականութեանը և վճռական պայքար մղել իմպերիալիզմի դեմ, — սրանք պիտի լինեն այդ բլոկի անելիքները:

Այսպիսի յերկկազմ կուսակցութիւնը հարկավոր է ու նպատակահարմար, յեթե նա չի կապում կոմկուսակցութեան վոտքերն ու ձեռքերը, չի կաշկանդում նրան, յեթե նա չի ճշնշում կոմկուսակցութեան ազխտացիոն և պրոպագանդիստական աշխատանք կատարելու ազատութիւնը, յեթե նա արգելքներ չի հարուցանում պրոլետարներին կոմկուսակցութեան շուրջը համախմբելու աշխատանքներին, յեթե նա գյուրացնում է կոմկուսակցութեան կողմից հեղափոխական շարժումը փաստորեն ղեկավարելու գործը:

Այսպիսի յերկկազմ կուսակցութիւնը հարկավոր չէ և վոչ էլ նպատակահարմար, յեթե նա չի համապատասխանում բոլոր այս պայմաններին, վորովհետեւ նա կարող է միայն նպաստել, վոր կոմունիստական տարրերը լուծվեն բուրժուազիայի շարքերում, վոր կոմկուսակցութիւնը կորցնի պրոլետարական բանակը:

Մի քիչ այլ կերպ է դրութիւնը այնպիսի յերկրներում, ինչպէս Հնդկաստանն է: Հնդկաստանի պէս յերկրների գոյութեան պայմաններում նկատվող հիմնական և նոր յերևույթը վոչ միայն այն է, վոր ազգային բուրժուազիան պառակտվել է հեղափոխական և համաձայնողական կուսակցութիւնների, այլ, ամենից առաջ այն, վոր այդ բուրժուազիայի համաձայնողական մասն արդեն կարողացել է հիմնականում ընդհանուր լեզու գտնել իմպերիալիզմի հետ:

Հեղափոխութիւնից ավելի շատ վախենալով, քան իմպերիալիզմից, իր գրպանի շահի մասին ավելի շատ հոգալով, քան իր սեփական հայրենիքի շահերի մասին, բուրժուազիայի այդ մասը, վոր ամենից հարուստն ու ազգեցիկն է, յերկու վոտքով կանգնում է հեղափոխութեան անհաշտ թշնամիների բանակում, բոլկ կնքելով իմպերիալիզմի հետ՝ ընդդէմ իր սեփական յերկրի բանվորների ու գյուղացիների: Առանց այդ բոլկը ջախջախելու՝ հեղափոխութեան հաղթանակի չի կարելի հասնել: Սակայն, վորպէսզի կարելի լինի այդ բոլկը ջախջախել, հարկավոր է կրակը կենտրոնացնել համաձայնողական ազգային բուրժուազիայի դէմ, մերկացնելով նրա դավաճանական դերը, ազատելով աշխատավոր մասսաներին նրա ազդեցութիւնից և սխտեմատիկաբար պրոլետարիատի հեղեմոնիայի համար անհրաժեշտ պայմաններ նախապատրաստել:

Այլ կերպ ասած, խոսքն այն մասին է, վոր այնպիսի գա-

դութներում, ինչպէս Հնդկաստանն է, պրոլետարիատին պետք է նախապատրաստել ազատագրական շարժման առաջնորդի դեր կատարելու համար, քայլ առ քայլ այդ պատվավոր դերքից հեռացնելով բուրժուազիային ու նրա մունետիկներին: Պետք է ստեղծել հեղափոխական հակաիմպերիալիստական բոլկ և այդ բոլկում ապահովել պրոլետարիատի հեղեմոնիան—այսպէս է դրված խնդիրը: Այդ բոլկը չպետք է միացյալ բանվորա-գյուղացիական այնպիսի կուսակցութեան ձև ընդունի, վորը կապակցված է ձևականորեն միասնական պլատֆորմայով: Այդպիսի յերկրներում կոմկուսակցութեան ինքնուրույնութիւնը պետք է կոմունիզմի առաջավոր տարրերի հիմնական լոզունգը լինի, վորովհետև պրոլետարիատի հեղեմոնիան նախապատրաստել ու կիրառել կարող է միայն կոմունիստական կուսակցութիւնը: Սակայն կոմկուսակցութիւնը կարող է և պետք է բաց բոլկ կազմի բուրժուազիայի հեղափոխական թևի հետ, վորպէսզի այդպիսով չհեղքացնելով համաձայնողական ազգային բուրժուազիային, իմպերիալիզմի դէմ մղվելիք պայքարում իր յետևից տանի քաղաքի ու գյուղի մանր բուրժուազիայի բազմամիլիոն մասսաներին:

Այստեղից բղխում են կապիտալիստականորեն զարգացած գաղութների ու կախյալ յերկրների հեղափոխական շարժման հետեյալ հերթական խնդիրները:

1. Բանվոր դասակարգի լավագոյն տարրերին կոմունիզմի կողմը գրավելը և ինքնուրույն կոմունիստական կուսակցութիւններ ստեղծելը:

2. Համաձայնողական ազգային բուրժուազիայի և իմպերիալիզմի բոլկի դէմ՝ բանվորների, գյուղացիների և հեղափոխական ինտելիգենցիայի ազգային-հեղափոխական բոլկ ստեղծելը:

3. Այդ բոլկում պրոլետարիատի հեղեմոնիայի ապահովումը:

4. Քաղաքի ու գյուղի մանր բուրժուազիային համաձայնողական ազգային բուրժուազիայի ազդեցութիւնից ազատելու համար մղելիք պայքարը:

5. Ազատագրական շարժման և առաջավոր յերկրների պրոլետարական շարժման շղկապի ապահովումը:

Ահա այս յերեք խումբ հերթական խնդիրներն են, վոր ծառացած են Արևելքի գաղութային և կախյալ յերկրների ակտիւ աշխատավորների առաջ:

Այդ խնդիրներն առանձնապէս լուրջ բնույթ և կարևոր

1003
1971

նշանակութիւնն են ստանում, յեթե նրանց քննութեան ատեննք ներկա միջազգային կացութեան լույսի տակ: Միջազգային դրութիւնը տվյալ մոմենտում բնորոշվում է հեղափոխական շարժման ժամանակավոր հանդարտման շրջանով: Սակայն ինչ է հանդարտումը, ինչ կարող է նա նշանակել տվյալ մոմենտում: Նա կարող է նշանակել միայն Արեւմուտքի բանվորներին, Արեւելքի գաղութներին և ամենից առաջ, խորհրդային Միութեան նկատմամբ ճնշման ուժեղացում: Ասում եմ ամենից առաջ խորհրդային Միութեան նկատմամբ, վորովհետեւ նա նկատվում է վորպէս բոլոր յերկրների հեղափոխական շարժումների գերշնչակիր: Կասկածելու տեղիք չի կարող լինել, վոր իմպերիալիստների շարքերում խորհրդային Միութեան նկատմամբ ճնշում գործ դնելու նախապատրաստական աշխատանքներն սկսված են: Եստուհիայի ազատամարտի ճակատի գլխավոր զորավարողական կամպանիան, Սոֆիայի պայթյունի հետեանքով խորհրդային Միութեան դեմ օրիկայաբար դառնելու նյութելը, բուրժուական մամուլի ընդհանուր արշավը մեր յերկրի դեմ, — այս բոլորը հարձակման անցնելու նախապատրաստական ետապն է: Այս՝ հասարակական կարծիքի հրետանային նախապատրաստութիւնն է, վորը նպատակ ունի քաղքենիներին վարժեցնել խորհրդային Միութեան դեմ ձեռնարկելիք հարձակումներին և միջամտութեան համար բարոյական նախադրյալներ ստեղծել:

Ինչ դուրս կգա ստի ու գրպարտանքի այս կամպանիայից, կը համարձակվեն արդյոք իմպերիալիստները լուրջ հարձակման դիմել, — մենք դեռ կը տեսնենք: Բայց, վոր այդ հարձակումները վոչինչ լավ բան չեն խոստանում գաղութներին, դրանում կասկածելու վորեւէ հիմք չկա: Այդ պատճառով իմպերիալիզմի կողմից սպասվող հավանական հարվածի դեմ հեղափոխութեան միացյալ ուժերի հակադրո՞ւ նախապատրաստելու հարցը որվա անխուսափելի հարցն է:

Անա թե ինչու գաղութներում ու կախյալ յերկրներում, հեղափոխական շարժման հերթական խնդիրներն անշուք իրադրութեամբ տվյալ մոմենտում՝ առանձնապէս կարեւոր նշանակութիւնն են ստանում:

Բոլոր այս հանգամանքների հետեանքով ինչ միայն ունի կատարելու Արեւելքի ժողովուրդների Համալսարանը՝ գաղութային և կախյալ յերկրներին նկատմամբ: Նրա միայն հետեայն է. նա պետք է հաշվի առնի այդ յերկրների հեղափոխական զար-

գացման բոլոր առանձնահատկութիւնները և այդ յերկրներէջ յեկած կադրերին դաստիարակի այնպիսի ուղղութեամբ, վորն ապահովել և վերահիշյալ բազմաթիւ հերթական խնդիրներին իրագործումը:

Արեւելքի ժողովուրդներին Համալսարանում կան գաղութային և կախյալ յերկրներէջ յեկած ունկնդիրներին մոտ 10 տարեկան խմբակ: Բոլորին հայտնի յե, վոր այդ ընկերները ծարավի յեն լույսի ու գիտութեան: Արեւելքի ժողովուրդներին Համալսարանի անկիքն այն պիտի լինի, վոր նրանցից իսկական հեղափոխականներ կոմի, այնպիսի հեղափոխականներ, վորոնք զինված լինեն լենինիզմի թեորիայով, ունենան լենինիզմի գործնական փորձառութիւն և ընդունակ լինեն խզի մտքը իրագործելու գաղութների և կախյալ յերկրների ազատագրական շարժման հերթական խնդիրները:

Ընդամին անհրաժեշտ է ի նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր գաղութային Արեւելքի ակտիվ աշխատավորներին գործնականում յերկու շեղում կա, վորոնց դեմ պայքարելն անհրաժեշտ է իսկական հեղափոխական կադրեր դաստիարակելու համար:

Առաջին շեղումն ազատագրական շարժման հեղափոխական հնարավորութիւններին թերագնահատումն է և գաղութներում ու կախյալ յերկրներում միացյալ համայնապարփակ ազգային ճակատի իդեալի գերգնահատումը, անկախ այդ յերկրներին վիճակից ու զարգացման աստիճանից: Այս՝ շեղումն է գեպի աջ, վորը հղի յե հեղափոխական շարժման նվաստացման և կոմունիստական տարրերի՝ բուրժուական նացիոնալիստներին ընդհանուր հոսանքին մեջ լուծվելու վտանգով: Այդ շեղումն է դեմ վճռական պայքար մղելն Արեւելքի ժողովուրդների Համալսարանի ուղղակի պարտականութիւնն է:

Յերկրորդ շեղումն ազատագրական շարժման հեղափոխական հնարավորութիւնների գերգնահատելն է, և իմպերիալիզմի դեմ ուղղված բանվոր դասակարգի և հեղափոխական բուրժուազիայի դաշինքի գործի թերագնահատելը: Այս շեղումով տառապում են, կարծեմ, Ճավայի կոմունիստները, վորոնք վերջերս իրենց յերկրի համար սխալմամբ առաջադրել էին խորհրդային իշխանութեան լողունը: Այս՝ շեղումն է գեպի ձախ, վորը հղի յե մասնաներից կտրվելու և կոմկուսակցութիւնները սեկտաներ դարձնելու վտանգով: Այս շեղումն է դեմ վճռական պայքար մղել-

լը — Արեւելքի գաղութներէ և կախյալ յերկրներէ համար խակահան հեղափոխական կազմեր ղափառարակելու անհրաժեշտ պայմանն է:

Ընդհանուր առմամբ սրանք են Արեւելքի ժողովուրդն, Համալսարանի քաղաքական խնդիրները խորհրդային և գաղութային Արեւելքի ժողովուրդներէ նկատմամբ:

Հուսանք, Վոր Արեւելքի ժողովուրդներէ Համալսարանը կը կարողանա պատվով իրագործել այս խնդիրները:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0185622

ԳԻՆՆ Ե 15 ԿՈՊ.